

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ **ERSA**

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ (RSAI, ERSA)

“Οικονομική Κρίση και Πολιτικές Ανάπτυξης και Συνοχής”

10ο Τακτικό Επιστημονικό Συνέδριο ,
Θεσσαλονίκη, 1 – 2 Ιουνίου 2012

Συνδιοργάνωση

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης:

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Η Κρίση Χρέους και οι Επιπτώσεις στην Κοινωνικό-Οικονομική Ανάπτυξη της Ελλάδας: Προοπτικές και Προτάσεις

Δρ. Γεώργιος Μ. Κορρές, University of Newcastle, Centre of Urban and Regional Development Studies, CURDS, Newcastle, United Kingdom, George.Korres@ncl.ac.uk και επίσης Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Γεωγραφίας, Email: gkorres@hol.gr and gkorres@geo.aegean.gr

Δρ. Ηλίας Κουρλιούρος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Γεωγραφίας, Email: e.kourliouros@aegean.gr

Δρ. Βασίλειος Γαβαλάς, Λέκτορας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Γεωγραφίας, Email: bgav@geo.aegean.gr

Αικατερίνη Κόκκινου, Department of Economics, University of Glasgow, Adam Smith Building, G12 8QQ, Glasgow, Scotland, UK, Email: a.kokkinou.1@research.gla.ac.uk

Περίληψη:

Η δημοσιονομική και νομισματική πολιτική θεωρούνται ως οι βασικοί εκείνοι προσδιοριστικοί παράγοντες που καθορίζουν την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη μιας χώρας. Σήμερα, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της διεθνούς οικονομικής κρίσης, μετά από μια δεκαετία από την Ευρωπαϊκή νομισματική ενοποίηση με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και την δημιουργία του κοινού νομίσματος, τα περισσότερα κράτη μέλη της Ευρωζώνης αντιμετωπίζουν μια έντονη κρίση σχετικά με το δημόσιο χρέος και τα δημόσια ελλείμματα. Παράλληλα, ο παραδοσιακός σχεδιασμός και η υλοποίηση της κοινωνικής πολιτικής τις τελευταίες δεκαετίες, στα περισσότερα κράτη μέλη δεν έχουν τα αναμενόμενα θετικά αποτελέσματα, αυξάνοντας τις ανισότητες στις κοινωνικές ομάδες και τια αποκλίσεις μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών. Η κοινωνική πολιτική πρέπει να διαδραματίσει περισσότερο καθοριστικό ρόλο στο πλαίσιο του 21^{ου} αιώνα και στην περίοδο της οικονομικής κρίσης και ανάκαμψης. Το συγκεκριμένο άρθρο επιχειρεί να εξετάσει και να αναλύσει το πλαίσιο της οικονομικής πολιτικής αναφορικά με το δημόσιο χρέος και από τα δημόσια ελλείμματα, καθώς επίσης τα αποτελέσματα και τις κοινωνικό-οικονομικές επιπτώσεις στην αναπτυξιακή διαδικασία των κρατών μελών της Ευρωζώνης. Πιο συγκεκριμένα, το συγκεκριμένο άρθρο επιχειρεί την καταγραφή και παρουσίαση των αποτελεσμάτων, προβλημάτων και προοπτικών από την εξέλιξη και την κρίση του χρέους στην αναπτυξιακή διαδικασία, στη κοινωνική συνοχή και σύγκλιση για τις χώρες μέλη της Ευρωζώνης με ιδιαίτερη έμφαση στην Ελληνική οικονομία.

Λέξεις Κλειδιά: Ευρωζώνη, Οικονομική Πολιτική, Δημόσιο Χρέος, Δημόσιο Έλλειμμα, Ανταγωνιστικότητα, Κοινωνική Πολιτική, Σύγκλιση, Συνοχή

1. Εισαγωγή

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση της οικονομικής πολιτικής είναι η δημιουργία δημοσίων ελλειμμάτων που συνήθως οφείλεται κυρίως στην μείωση της παραγωγής αλλά και στην κακή διαχείριση των οικονομικών, την αδυναμία του φοροεισπρακτικού μηχανισμού και την αύξηση της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής. Η αύξηση των δημοσίων ελλειμμάτων οδηγεί αντίστοιχα στην αύξηση των χρεών μιας χώρας και ακολούθως τα μεγάλα χρέη οδηγούν συχνά στην μερική ή πλήρη αδυναμία πληρωμών (χρεοκοπία). Πολλές φορές για την αντιμετώπιση των δημοσίων ελλειμμάτων και των κρατικών χρεών, η κεντρική τράπεζα εκτυπώνει περισσότερο χρήμα, το οποίο όμως εάν δεν συνδέεται με την παραγωγική βάση (δηλαδή την αύξηση της παραγωγής και εισοδήματος) οδηγεί σε μια άνοδο στον μη αναμενόμενο πληθωρισμό και εν συνεχεία οδηγεί στην οικονομική στασιμότητα - στασιμοπληθωρισμό.

Βασικός στόχος της οικονομικής πολιτικής είναι η σταθεροποίηση της οικονομίας με την επίτευξη του επιπέδου πλήρους απασχόλησης χωρίς να υπάρχει πληθωρισμός, έτσι ώστε ταυτόχρονα να υπάρχει οικονομική μεγέθυνση (economic growth) και κοινωνική ανάπτυξη (social development).

Σήμερα, τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης αντιμετωπίζουν μια σοβαρή κυρίαρχη κρίση χρέους. Οι περισσότερες χώρες μέλη της Ευρωζώνης (ιδιαίτερα του Νότου) έχουν αρκετά υψηλά και μη αποδεκτά επίπεδα δημόσιου χρέους. Πιο συγκεκριμένα, οι τρεις χώρες -Ελλάδα, Ιρλανδία, και Πορτογαλία- έχουν δανειστεί από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες και το ΔΝΤ προκειμένου να αποφευχθεί η χρεοκοπία των χωρών αυτών. Με το μεγαλύτερο δημόσιο χρέος και ένα από τα μεγαλύτερα δημοσιονομικά ελλείμματα στην Ευρωζώνη, η Ελλάδα αποτελεί το κέντρο της οικονομικής κρίσης.

Το άρθρο αυτό επιχειρεί να εξετάσει και αναλύσει την εξέλιξη των δημοσίων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους στις χώρες μέλη της Ευρωζώνης. Επίσης το συγκεκριμένο άρθρο επιχειρεί την εξέλιξη και την παρουσίαση του προβλήματος για την Ελληνική οικονομία, και στην ανάλυση των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων στην αναπτυξιακή διαδικασία και τη συνοχή και σύγκλιση της Ελληνικής οικονομίας.

2. Η Εξέλιξη και οι Επιπτώσεις του Ελλείμματος και Χρέους στην Ελλάδα

Με την διαχρονική ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας υπήρξε μια έντονη τάση για αύξηση των εισαγωγών. Ιδιαίτερα αυτό συνέβη σε πιο έντονο ρυθμό μετά την απελευθέρωση του εμπορίου και των δασμών με την τελωνιακή ένωση με την Ευρώπη. Οι εισαγωγές προϊόντων στις δεκαετίες του 1950, 1960 και 1970 αφορούν περισσότερο τα κεφαλαιουχικά προϊόντα (επενδυτικά προϊόντα και προϊόντα τεχνολογίας), ενώ υπάρχει μία μεταστροφή από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 και ιδιαίτερα την δεκαετία 2000-2010 όπου αυξάνεται η τάση για περισσότερα καταναλωτικά προϊόντα (αποτελέσματα του *υπερ-καταναλωτισμού*, της εισαγωγής ξένων προτύπων και του *μιμητικού αποτελέσματος*) που υποκατέστησαν σε ένα βαθμό την παραγωγή εγχώριων προϊόντων και επιδείνωσαν τα ελλείμματα και τα χρέη των νοικοκυριών.

Κατά τις δεκαετίες 1960 και 1970 τα σχετικά οικονομικά μεγέθη δείχνουν μια σημαντική αύξηση και ανάκαμψη της Ελληνικής οικονομίας (Pirounakis, 1997). Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες παρατηρήθηκε αύξηση των συνολικών δαπανών. Το δημόσιο χρέος αυξήθηκε από 11,8% το 1960 σε 28,9% το 1980 και εκτινάχθηκε κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, φθάνοντας το 1994 σε 114,0% και σε άνω του 142% το 2010. Ο υψηλός δημόσιος δανεισμός ωθεί τα επιτόκια δανεισμού προς τα άνω εκτοπίζοντας τις ιδιωτικές επενδύσεις, αφού αυξάνει το κόστος του χρήματος.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις ο προϋπολογισμός προβλέπει πρωτογενές πλεόνασμα 1,5 % του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος το 2012. Το δημόσιο χρέος αυξάνεται στα 356 δις € και στα 371 δις € το 2012, ενώ εάν συνυπολογιστεί το ενδοκυβερνητικό χρέος, τότε το χρέος της κεντρικής κυβέρνησης θα φτάσει τα 400,356 δις € το 2012. Ο δανεισμός της τελευταίας δεκαετίας κατευθύνθηκε κυρίως σε καταναλωτικούς σκοπούς, παρά σε επενδυτικούς σκοπούς. Η συνεχή μείωση των δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων θεωρούνται, σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την αναπτυξιακή διαδικασία με την δημιουργία του φαινομένου του «φαύλου κύκλου πενίας» και της υπό-ανάπτυξης.

3. Συμπεράσματα και Προοπτικές

Η οικονομική ανάπτυξη αναφέρεται στην διαδικασία με την οποία το πραγματικό κατά κεφαλή εισόδημα μιας χώρας αυξάνεται κατά την διάρκεια μιας μακράς χρονικής περιόδου.

Προκειμένου να μειωθεί η αναλογία χρέος-ΑΕΠ, το ονομαστικό ΑΕΠ (δηλαδή η παραγωγή μια χώρας) πρέπει να αυξηθεί γρηγορότερα από το κυβερνητικό χρέος (Maroulis, 1986). Για να συμβεί αυτό, η οικονομία πρέπει να αυξήσει την παραγωγή (πραγματικό ΑΕΠ) και παράλληλα να μειώσει τις δημόσιες δαπάνες και τα δημόσια ελλείμματα. Η Ευρωζώνη σήμερα αντιμετωπίζει μια ιδιαίτερα σκληρή μάχη ενάντια στην κρίση χρέους. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Ε.Κ.Τ.) αποδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντικός για την εδραίωση της νομισματικής και δημοσιονομικής ισορροπίας στην Ευρωζώνη καθώς επίσης και για την εδραίωση της εμπιστοσύνης και την επιτάχυνση της αναπτυξιακής διαδικασίας ώστε να επιτευχθεί η οικονομική και νομισματική σύγκλιση στα κράτη μέλη της Ευρωζώνης.

Τα προβλήματα του δημόσιου χρέους και των ελλειμμάτων που αντιμετωπίζουν οι χώρες του Νότου, όπως για παράδειγμα η Ελλάδα, η Ιταλία, η Πορτογαλία, η Ισπανία αλλά και οι υπόλοιπες χώρες όπως το Βέλγιο και η Ιρλανδία, σε συνδυασμό με τις δυσκολίες χρηματοδότησης και πρόσβασης στις αγορές είναι ιδιαίτερα κρίσιμα για την αναπτυξιακή τους διαδικασία αλλά και την σταθερότητα και την συμμετοχή τους στο πλαίσιο της Ευρωζώνης. Βασική προϋπόθεση για την επιτάχυνση της αναπτυξιακής διαδικασίας που θα συμβάλει σημαντικά στην μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων και του δημοσίου χρέους είναι η αύξηση της παραγωγής και η καλή διαχείριση των πόρων (οικονομικών και ανθρώπινων). Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, για να μπορέσει μια οικονομία να έχει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης και να πετύχει τον κύκλο ανάπτυξης (έναντι του κύκλου υπό-ανάπτυξης και στασιμότητας), θα πρέπει να πετύχει τρεις με τέσσερις φορές μεγαλύτερο ποσοστό επενδύσεων (δημοσίων και ιδιωτικών).

4. Βιβλιογραφία

Αγαπητός Ι. Γεώργιος (1995) *Εξελίξεις και διαρθρωτικά προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας (1950-1993)*, Β' Έκδοση. Εκδοτικές Επιχειρήσεις «Το Οικονομικό». Αθήνα.

Αγγελόπουλος, Α. (1989) *Οικονομική ανάπτυξη, θεωρία και πολιτική*, Αθήνα.

Δρακάτος Γ. Κωνσταντίνος (1996) *Η Ελληνική Οικονομία προς σταθεροποίηση*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Δρακάτος Κωνσταντίνος (1997) *Ο Μεγάλος Κύκλος της Ελληνικής Οικονομίας (1994-*

1995), Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Κορρές Γ. και Χιόνης Δ. (2003) *Ελληνική Οικονομία: Ανάλυση Βασικών Μεγεθών*, εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.

Maroulis, D. (1986) *Economic development and the structure of the balance of payments: the case of Greece*, Κ.Ε.Π.Ε., Αθήνα.

Pirounakis G. N.(1997) *Greek Economy: Past, Present and Future*, Macmillan Press, London.

Tsakalotos E. (1991) *Alternative economic strategies- the case of Greece*, Aldershot, Hampshire: Avebury.

Χαμουζή Κων. (1981) *Ανατομία της Ελληνικής οικονομίας από το 1953 μέχρι σήμερα*, Αθήνα.